

Druga sjednica Građanskog foruma posvećena ekonomiji BiH

Druga sjednica Građanskog foruma održana je jučer u rezidenciji Visokog predstavnika, Woflganga Petritscha, u Sarajevu. Tema je bila ekonomija Bosne i Hercegovine. U toku diskusije koja je trajala preko tri sata, svi učesnici su izrazili nezadovoljstvo sa stanjem ekonomije u BiH i razgovarali su o načinima stvaranja klime koja pogoduje poslovanju u ovoj zemlji.

Debata se vodila oko uloge države BiH u unapređenju ekonomskih aktivnosti, poreskog sistema i ubiranja poreza, jedinstvenog ekonomskog prostora, problema u procesu privatizacije, potrebe za regionalnom ekonomskom integracijom i integracijom u Evopu, nedostupnosti izvora finansiranja od čega pate mnoga preduzeća, te o sivoj ekonomiji.

Iako su učesnici zastupali različite stavove o tome kako na najbolji način treba rješavati neke postojeće probleme, svi su se složili da se ne čine dovoljni naponi na unapređenju sveukupnih ekonomskih uslova. Također su se složili da je ekonomski oporavak, pojedinačno gledano, najvažnije pitanje, koje se mora rješavati kako bi se stvorila politička stabilnost u zemlji. "Većina ljudi ovdje pati od bolesti nacionalizma", rekao je jedan od učesnika. "Jedini lijek za to jeste ekonomski oporavak. Nažalost, izgleda da mi to ne shvatamo".

Zvanice su bili sljedeći poslovni ljudi i ekonomski eksperti: Nihad Imamović, generalni direktor ASA Holding Sarajevo, Jerko Ivanković, Lijanovići Široki Brijeg, dr. Radomir Marinković,

ekspert za pitanja koja se odnose na EU u projektu EU "Jedinstven ekonomski prostor", dr. Žarko Papić, direktor NVO "Nezavisni humanitarni biro", Jasenka Perović, generalni direktor organizacije "Knitting Together Nations" iz Sarajeva, Fuad Strik, direktor Coca-Cole za BiH, Alma Smailbegović, direktor Univerzal banke Sarajevo i dr. Dragoljub Stojanov, profesor na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu.

Prisutni su također bili i Joseph Ingram, direktor Ureda Svjetske banke za BiH, Bruno de Schaetzen, rezidentni predstavnik Međunarodnog monetarnog fonda (MMF), prvi zamjenik Visokog predstavnika Donald Hays, šef Ekonomskog odjeljenja OHR-a Daniel Besson i ostalo osoblje OHR-a.

Izrazivši dobrodošlicu svojim gostima, Visoki predstavnik je na početku objasnio da je svrha Građanskog foruma unapređenje komunikacije između građanskog društva u BiH i međunarodne zajednice. Na prvoj sjednici Građanskog foruma koja je održana 11. oktobra, učesnici su se složili da je jedno od gorućih pitanja stanje ekonomije u BiH, i zbog toga je odlučio da drugu sjednicu posveti ovoj temi. Visoki predstavnik je rekao kako međunarodna zajednica, u duhu razvijanja partnerstva, želi da uči od domaćih ekonomskih eksperata i poslovnih ljudi koji imaju osobno iskustvo sa problemima koje vide na polju ekonomije.

U toku debate koja se otvorila, svi učesnici su izrazili kritike u odnosu na okvir unutar kojeg se odvija ekonomska aktivnost u BiH. Naveli su visoke poreske stope, kompleksnost i nepojmljivost poreskog sistema i činjenicu da se porezi i carine ne ubiru na jednak i nepristrasan način, što predstavlja poremećaj tržišnih uslova. Jedan od učesnika je izdvojio primjer nepojmljivosti poreskog sistema, navodeći porez od 0,18% na bruto plaću, koji se ubire za potrebe turističke zajednice. "Uvijek ću rado platiti doprinose za zdravstveno i penziono osiguranje", rekao je on. "Ali se pitam

kakav turizam to mi pomažemo ovim porezom?"

Učesnici su se složili da je siva ekonomija, koja iznosi otprilike 60% bruto domaćeg proizvoda (GDP), rezultat prevelikih fiskalnih nameta na preduzeća i istovremeno ogromna prepreka za zakonite aktivnosti i strane investicije u zemlji. Naveli su kako organi vlasti moraju sniziti zahjeve koje upućuju prema preduzećima u smislu poreza, carina i drugih doprinosa, te da nove zahtjeve moraju realizirati na jednoobrazan način. "Trenutno još ima favoriziranih preduzeća koja ne moraju plaćati, dok druga moraju", rekao je jedan od učesnika.

Gosti su se također žalili da mnoge odluke koje donose vlade i parlamenti nisu u dodiru sa realnošću i nisu primjenjive na terenu. "Teoretski, mi imamo jedinstven ekonomski prostor", rekao je jedan od učesnika. "Ali u stvarnosti, porezi, carine, akcize pa čak i doprinosi zavise od općine u kojoj poslužete".

Razgovarajući o procesu privatizacije, učesnici su izrazili potrebu za adekvatnijom evaluacijom. Prema njima, mnoga preduzeća koja imaju potencijal ne nalaze kupce zbog enormnih dugova, koji su uglavnom nastali tokom rata. Složili su se da je zbog lošeg finansiranja i nepostojanja kolateralnog osiguranja za zajmove preduzećima teško doći do kapitala koji im je potreban za restrukturiranje. Međutim, također su primjetili da je nedostupnost izvora finansiranja problem koji se veoma loše odražava na novo-osnovana preduzeća.

Učesnici Građanskog foruma su također u nekoliko navrata ponovili kako su funkcionalan sudski sistem i eliminacija korupcije neizbježni elementi okvira koji unapređuje povoljno poslovno okruženje.

U zaključku diskusije, gosti Visokog predstavnika su se složili

da je uloga države da uspostavi okvir u čijem kontekstu se može odvijati poslovna aktivnost, ali da se same vlade ne smiju uplitati direktno u poslovnu aktivnost jer će uvijek nastojati da ostvare svoje interese. Umjesto toga potrebno je uspostaviti nezavisna regulatorna tijela na nivou Države. "Nama je potrebna jaka država, ali ne planska ekonomija", rekao je jedan od učesnika. "Država mora da stimulira investicije i omogući okvir koji je potreban za funkcionalnu ekonomiju".

Na kraju sjednice, Visoki predstavnik je rekao da je sastanak bio veoma koristan u smislu rasvjetljavanja uloge države u procesu tranzicije. On je rekao da se većina problema koji su pominjani rješava, ali da organi vlasti moraju uložiti više napora jer je tempo ekonomskih reformi prespor. S pozitivne strane, istakao je da u BiH postoje uspješna preduzeća, i mala i velika, i to pokazuje da osobna angažiranost i inicijativa mogu prevazići probleme, i da je u BiH moguće poslovati.

Visoki predstavnik je osnovao Građanski forum kao neformalan ali institucionaliziran oblik dijaloga između međunarodne zajednice i intelektualaca i predstavnika građanskog društva u Bosni i Hercegovini. On planira da poduzme dalje inicijative na utvrđivanju politike u vezi sa nekolicinom prijedloga datih na sastanku. Naredna sjednica Građanskog foruma održat će se sljedećeg mjeseca u Banjaluci.